

Branka Lovrečič, univ.dipl.psih.
Inštitut Bion, Stegne 21, 1000 Ljubljana

ZDRAVILSTVO – ALI POTREBUJEMO NOVO ZNANSTVENO DISCIPLINO?

Complementary medicine – do we need a new science discipline?

Abstract: Complementary medicine is used in Europe and in the whole world. Complementary medicine has problems, due to lack of understanding of its basic nature, to what contributes also a feebleness (incompetence) of contemporary science. Therapeutic touch is scientifically documented, but science has no explanation for it. Medicine and other sciences should open for a new paradigm.

Povzetek: Zdravilstvo je razširjeno v Evropi in po svetu. Zdravilstvo ima težave - zaradi nerazumevanja same narave zdravilstva, k čemur botruje tudi nemoč sodobne znanosti. Bioenergija je znanstveno opažena, pa zanjo ni znanstvene razlage. Medicina in druge vede se morajo odpreti za novo paradigmo.

Ključne besede: zdravilstvo, bioenergija, znanstveno opaženo, nerazloženo.

Namen prispevka in uporabnost za področje zdravstvene nege:

na kratko seznaniti medicinske sestre in medicinske tehnike o razširjenosti zdravilstva po Evropi in svetu. Seznanitev s pojavi, ki so znanstveno opaženi, nimajo pa še znanstvene razlage. To je seznanitev z nekaterimi fenomeni, s katerimi se pri vsakodnevnem delu lahko srečajo delavci zdravstvene nege. Vedenje, da se pojavi, ki jih lahko opažajo, že tudi sistematično beležijo, da torej niso nekaj nenormalnega, naj bi jim dajalo samozavest v takih kritičnih trenutkih.

1. Zdravilstvo je razširjeno v Evropi in po svetu

Od srede 80-ih let v Evropi opazujemo očiten porast in popularnost uporabe nekonvencionalne, ali neuradne, alternativne, komplementarne, tradicionalne ali naravne medicine itn. Taki izrazi se uporabljajo v deželah, kjer prevladujoč zdravstveni sistem temelji na alopatski medicini ali pa zdravilstvo ni inkorporirano v nacionalni zdravstveni sistem. Zaradi nezadostne znanstvene preverjenosti alternativne medicine in za jasno razločevanje od uradne medicine se je pri nas uveljavil izraz zdravilstvo. Z nekaj časovnega zaostanka smo tako tudi v Sloveniji priča hitremu širjenju zdravilstva. V Sloveniji je naštetih vsaj 124 različnih praks, tehnik, metod zdravilstva (Lovrečič 2002). S temi metodami se zdravi celo 57,3% Slovencev (Premik, Leskovšek 2001). Zdravilstvo je predvsem pomembno za razvijajoči se svet tako v hitro rastočem zdravstvenem sistemu kot zaradi ekonomske pomembnosti. V Afriki zdravilstvo uporablja 80% prebivalstva. V Aziji in Latinski Ameriki ljudje še naprej uporabljajo zdravilstvo zaradi zgodovinskih okoliščin in zaradi kulturnih (svetovno nazorskih) prepričanj. Na Kitajskem je okoli 40% zdravstveno

oskrbovanih ljudi z zdravilstvom. V Avstraliji je vsaj enkrat uporabilo zdravilstvo 48% prebivalstva, v Kanadi 70% in 42% v ZDA (WHO 2002).

V Evropi ni države (ni podatkov za Portugalsko in Albanijo), kjer ne bi bilo razširjeno zdravilstvo. Popularnost hitro narašča kar kaže najnovejši nemški članek (Tuffs 2002): »Trije od štirih Nemcev so že uporabili komplementarna ali naravna zdravila«. Po tem viru je bilo leta 1995 v Nemčiji okrog 5.700 zdravnikov s specialnim treningom za naravno medicino, z letom 2000 pa že 10.800. Devetdeset procentov (90%) uporabnikov naravnih zdravil bi tako zdravljenje priporočili drugim. Najpogostejše uporabnice so ženske, starejše od 45 let z visoko izobrazbo in s kroničnimi boleznimi. Vendar 80% populacije ne bi uporabilo zdravilstva za akutna obolenja.

Popularnost metod zdravilstva je različna od države do države. Najbolj priljubljene metode v Evropi so akupunktura, homeopatija, kiropaktika, osteopatija, fitoterapija, nato ji sledijo ostale. V svetu so poleg omenjenih še najbolj razširjene tradicionalna kitajska medicina, ajurveda (indijska medicina), uhani (arabska medicina) in naturopatija. Ponekod so dovoljene vse zdravilske metode in jih lahko opravljajo tako medicinsko osebje, kot zdravilci npr. Danska, Nizozemska, Nemčija, Norveška, Velika Britanija. Drugod je zdravilstvo dovoljeno izvajati le zdravniku npr. Avstrija, Italija, Luksemburg. V večini evropskih držav je status zdravilstva, oz. vsaj nekaterih metod zdravilstva zakonsko urejen. V vseh evropskih državah pa je, ne glede na zakonsko urejenost, v praksi vidna tolerantnost do uporabe zdravilstva in so sodni procesi ali pregoni res redki. Javne zdravstvene zavarovalnice in/ali zasebne krijejo vsaj nekatera zdravilska zdravljenja po večini evropskih držav. (Lovrečič 2002)

Po več letnih prizadevanjih zdravilcev združenja KONAZ (sklepi 1. in 2. kongresa) ter drugih zainteresiranih je v Sloveniji sprejeta odločitev na nivoju Ministrstva za zdravje, da se bo do vstopa v EU pripravil in uredil status zdravilstva s posebnim zakonom.

2. Nerazumevanja same narave zdravilstva.

Zdravilstvo lahko vključuje zdravljenje z zdravili, v kar je vključeno zeliščarstvo v raznih oblikah, živalski deli in/ali minerali, lahko je tudi brez zdravil kot v primeru akupunktura, manualnih terapij in duhovnih terapij.

Medicina v Evropi ne sprejema zdravilstva zato, ker je to enakovreden sistem medicini, vsaj v preventivnem in rehabilitacijskem obdobju zdravljenja bolnika. Uporaba zdravilstva se širi zaradi pritiska uporabnikov, ki želijo bolj »zdravo« zdravljenje in tudi zaradi pomanjkljivosti medicine (razlogov je več, o katerih piše Rožman 1993) Zdravilstvo se sprejema, ker je tudi pomembna ekonomska kategorija, saj se po primerjalnih ocenah z ZDA samo pri nas letno porabi za zdravilstvo 10 milijard tolarjev (Rožman 1993). V ZDA so za leto 1997 ocenjeni dodatni izdatki za zdravilstvo okoli 2700 milijonov US dolarjev. V Avstraliji so ocenjeni letni stroški za zdravilstvo na 80 milijonov, v Kanadi na 2400 milijonov in v Veliki Britaniji na 2300 milijonov (povsod) US dolarjev (WHO 2002). Sicer je medicina do zdravilstva zadržana in skeptična.

Izrazito odklonilen odnos ima slovenska medicina: *Pravilnik o zdravniških licencah* zahteva podpis izjave zdravnika, da »se ne bo ukvarjal z zdravilstvom oziroma mazaštvom«. V tej izjavi se skriva cehovska zaprtost poklica zdravnika, ne

izraža pa se znanstvena radovednost medicine. Zakaj medicina tako težko sprejema zdravilstvo, da se le stežka loti njegovega proučevanja? Zakaj se na zdravilstvo z lahkoto obesijo izrazi kot je šarlatanstvo in mazaštvo? Poleg drugih faktorjev, bi lahko bil osnovni odgovor: nerazumevanje prave narave zdravilstva. Očitno se sodobna znanost v veliki meri zdravilstva še ne zna pravilno lotiti, zato ga tudi ne zna izoblikovati zadovoljivih razlag. Tu gre rada v začarani krog: ker nima razlag, mu ne zaupa in ga ne sprejema. K sreči se začarani krog počasi ukinja.

3. Primeri, ki so znanstveno potrjeni, pa zanje ni znanstvene razlage

Pri človekovem psihičnem ali duhovnem življenju obstaja veliko fenomenov, ki so znanstveno opaženi, pa niso razloženi. Kononenko v svojem referatu na Konferenci kognitivne znanosti (2002) podaja pet pojavov:

1. Vpliv molitve zdravilcev na zdravje pacientov
2. Obsmrtna doživetja
3. Predvidevanje bližnje prihodnosti
4. Telepatija in telekineza
5. Neposredno gledanje

Na isti konferenci Jerman dodaja k temu še pet pojavov s področja zdravilstva in biologije:

6. akupunktura,
7. homeopatija,
8. biološki in subtilni fizikalni učinki ultrašibke biološke radiacije iz organizmov,
9. občutljivost organizmov na zelo šibka magnetna in elektromagnetna polja,
10. inteligenca bakterij pri zasnovi lastnega genetskega inženiringa.

V tem prispevku se dotikam še 8. fenomena, t.j. bioenergije ali »therapeutic touch«, ki naj bi bil najbolj razširjena med slovenskimi zdravilci.

Praksa bioterapije ali bioenergijskega zdravljenja ali zdravilnega dotika je znana že od pradavnine (ancient times) in vključuje znanstveno neprepoznano »bioenergijo« (cit. v Jerman, Ružič 2002). Po prepričanju izvajalcev bioenergijska terapija vključuje radiacijo »bioenergije« - obliko vitalne ali zdravilne energije od zdravilca do zdravljence. Ali je tu res kakšno fizična energija oz. posrednik (agent), ki bi se ga dalo empirično dokazati je seveda znanstveni izziv. Nekaj poskusov v tej smeri je bilo najprej s Kirlianovo fotografijo, ki slika razelektritev koron okrog prstov in palcev. Inštitut Bion je izvedel pilotske preizkuse na pacientih in posebnem sistemu kalic (Jerman in sod. 1994) in nato še nekaj poskusov s šibko energijsko-informacijsko emisijo iz organizmov posredovano skozi vodo, detektirano prek organizmov (Jerman in sod. 1996) ali instrumentalno (Berden in sod. 1997). Te meritve so pokazale, da bioenergija ni samo predsodek, ampak je vredna nadaljnjega raziskovanja.

Leta 2001 je BION naredil še poskus z dvema osebama: t.i. bioeterapevtko in drugo naključno izbrano. Obe sta z rokami obsevali vodo, s katero so zalivali kalice. Voda je bila prej pretresana z lesenim kladivom in pri drugem eksperimentu z magnetom. Rezultati so pokazali, da vročinski stres kalic kreše ne zavre toliko, če je

bila voda izpostavljena človeškemu energijskemu polju. Delovanje se je pokazalo pri obeh osebah. Vsi ti poskusi so pokazali, da dobro razvit in občutljiv rastlinski senzorni sistem prek vode lahko zazna sevanje iz človeške roke neznane fizične osnove (Jerman, Ružič 2002).

Ti eksperimenti Inštituta Bion so na posreden način pokazali določene oblike energijsko šibke, a bioinformacijsko dejavne radiacije iz živih organizmov. Taka emisija spremeni vodo na še ne povsem poznan način in živi organizmi lahko vplivajo drug na drugega skozi nekemično spremembo vode (Jerman in sod. 1996)

Z bioenergijo se verjetno, od vseh znanstveno (še) nerazložljivih pojavov, raziskovalci po svetu še najbolj ukvarjajo. Prek iskalnikov na internetu se takoj pokaže 180 naslovov (knjig, člankov, raziskav), ki obravnavajo bioenergijo. Če pa poiščemo malo širše holistično zdravljenje »Holistic Nursing and Energy Medicine«, dobimo 550 naslovov različnih avtorjev v različnih časih in različnih krajih. Tako raziskovanja po svetu, kot tudi vsa ta večletna raziskovanja Inštituta Bion navajajo k razmišljanju, da bioenergija ima neko realno (fizikalno) osnovo, saj mnogi rezultati kažejo visoko statistično značilnost.

4. Zaključek

Mnoge metode zdravilstva temelje na bioenergiji. Zdravilci uporabljajo pri svojem delu tudi druge metode in načela, vključno z nekaterimi še nerazloženimi pojavi, ki jih navajata Kononenko in Jerman. Seveda postopajo v skladu s svojim, zdravislkim, razumevanjem teh pojavov. Kljub temu, da je kot pojav bioenergija že opažena, uveljavljena znanost zanjo nima prave razlage. Ko bo znanost sprejela in potrdila pojav bioenergije (pa tudi homeopatije in še česa), se verjetno tudi zdravilstvu ne bo več pridajala pomanjševalnica "mazaštvo in šarlatanstvo", razen seveda v stopnji, kot je lahko šarlatan vsak strokovnjak tudi zdravnik, pri svojem morebiti nevestnem delu.

Zdravilstvo na osnovi različnih danes znanstveno še nerazloženih pojavov je tako razširjeno in uspešno, da bi morala znanost narediti o tem pojavu resen in drugačen premislek. Potreben je torej smel korak za znanstveno obravnavo zdravilstva, s čemer bi lahko raziskovalci prišli do spoznanja zakonitosti, ki bi lahko zdravilstvo pojasnile tudi v medicini najbolj oddaljeni obliki – duhovnih terapijah. Ta korak ne bo potreben samo medicini, ampak tudi ostalim znanostim (prvenstveno fiziki, biologiji). Če tega nobena od sodobnih ved ne bo mogla storiti, bo za razumevanje nove paradigme potrebno spodbuditi nastanek nove znanstvene discipline.

Viri:

Berden M., Jerman I., Škarja M. (1997): Indirect instrumental detection of ultraweak, supposedly electromagnetic radiation from organisms. *Electro Magnetobiol* 16(3): 249-266.

Jerman I., Berden M., Ružič R. (1996): Biological influence of ultraweak supposedly EM radiation from organisms mediated through water. *Electro Magnetobiol* 15(3): 229-244.

- Jerman I., Kuštor V., Kurinčič-Tomšič M. (1994): Biotherapy-one of the most common method of unconventional healing in Slovenia. COST B4, The Conference on Complementary Medicine Research: An International Perspective. London June 19-20, 1994. Published in: COST B4 *Unconvetnional medicine published papers*, pp. 91-105.
- Jerman I, Ružič R (2002): Detection of human energy field with biological sensor system. Cognitive sciences. Proceedings C of the 5th International Multi-Conference. Ed. (Detela A, Gams M, Repovš G). October 14-18, 2002. Ljubljana, Slovenija., Inštitut Jožef Štefan, Ljubljana. str. 49-50.
- Jerman I (2002): Emerging emergent biology. Information Society IS'2002. Cognitive sciences. Proceedings C of the 5th International Multi-Conference. Ed. (Detela A, Gams M, Repovš G). October 14-18, 2002. Ljubljana, Slovenija., Inštitut Jožef Štefan, Ljubljana. str 47-48.
- Kononenko I., Znanost preverja duhovnost, Informacijska družba 2002
- Legal Status of Traditional Medicine and Complementary/alternative Medicine: A Worldwide Review. World Health Organization 2001
- Lovrečič B., Ružič R., Zasnove strokovnih podlag za pravno urejanje zdravilstva v Sloveniji, 2002
- Pravilnik o zdravniških licencah, Ur.l. RS št. 109/99
- Premik, Leskovšek 2001, Zbornik, prvi kongres komplementarnega in naravnega zdravilstva Slovenije
- Prvi kongres komplementarnega in naravnega zdravilstva Slovenije. KONAZ, 9-11 junija 2000, Slovenske Konjice, SEG, Ljubljana, Zbornik, Ljubljana 2002.
- Rožman P., Nekonvencionalne medicinske metode, Položaj in perspektive, Zdravniški vestnik 1993, 62-10
- Tuffs A.: Three out of four Germans have used complementary or natural remedies, Heidelberg BMJ 2002;325:990 (2 November)
- WHO Traditional Medicine Strategy 2002-2005